

SLOVO ÚVODEM

Milí přátelé,

dostává se vám do rukou publikace *Pravidla vysluhování exorcismu*, překlad italského originálu *Linee guida per il ministero dell'esorcismo*, která vznikla jako plod mnohaleté práce komise Mezinárodní asociace exorcistů, pracující pod dohledem Kongregace pro klérus. Jedná se o dokument, k němuž se vyjadřovala také další římská dikasteria, zvláště Kongregace pro nauku víry a Kongregace pro svátosti.

Jako diecézní biskup vnímám naléhavost objasnění praxe vysluhování svátostiny exorcismu, protože v minulosti nebyla vždy správně chápána a v důsledku neobjektivních mediálních prezentací bývá dosud zkreslována a negativizována. Svátostina je, podobně jako svátost, viditelným znamením neviditelné skutečnosti, jíž je spásná přítomnost Ježíše Krista. Ježíš miluje člověka, kterého vykoupil svou smrtí na kříži, aby ho učinil svobodným od otroctví hříchu a smrti. (srov. Řím 8, 2–4) Boží milosrdenství nás osvobozuje, a kdo se s ním setká, získává velkou vnitřní svobodu a je schopen Bohu na jeho lásku odpovědět láskou. Modlitba exorcismu je zvláštním projevem Boží lásky. Nejedná se zde o nějaké magické zaříkávání, nýbrž o slavení liturgie Božího milosrdenství, kde sám Ježíš přichází vstříc člověku, aby jej objal a uzdravil. (srov. Lk 15, 11–32) Liturgie exorcismu a modlitba za vysvobození zlého je v katolické církvi dnešních dnů cenným nástrojem duchovního zápasu proti mimořádnému působení zlého ducha.

Publikace „*Pravidla vysluhování exorcismu*“ vznikla na základě pastoračních zkušeností, které ukázaly, že knihy liturgických obřadů neobsahují dostatečně podrobné rubriky a vysvětlení, jak správně postupovat při udílení svátostiny exorcismu, zvláště ve složitějších případech. „*Pravidla*“ jsou schválena Kongregací pro klérus a ze samé povahy jsou proto směrodatná. V případě, že v jednot-

livých diecézích je oblast vysluhování exorcismu regulována partikulárním právem, je třeba zachovávat vedle „*Pravidel*“ také partikulární právo. Kniha je vydávána jako studijní materiál především pro kněze exorcisty a asistenty, kteří se na jejich službě udílení svátostiny podílejí.

Poslední kapitola knihy je užitečná nejen pro kněze exorcisty, ale pro všechny kněze a pastorační pracovníky, aby dokázali lépe rozpoznat, zda člověk, který o sobě uvádí, že se stal obětí mimořádného působení zlého ducha, má či nemá být nasměrován na kněze exorcistu. Obsahem poslední kapitoly je i rozlišení, co v této oblasti má a může udělat kněz působící v duchovní správě a co je výlučným úkolem kněze exorcisty.

Děkuji překladatelům a všem korektorům a cenzorům českého překladu za jejich službu, jelikož nebylo snadné najít odpovídající ekvivalenty pro latinsky běžně užívané odborné termíny. I když bylo v posledních letech křesťanskými nakladatelstvími v naší zemi vydáno poměrně velké množství knih, zabývajících se otázkou exorcismu a mimořádného působení zlého ducha, odborná terminologie zůstala nesjednocená a nejednoznačná. Překladatelský a cenzorský tým odborníků vyvinul v české verzi překladu velké úsilí, aby předložil korektní systematickou terminologii, jejíž užití by do budoucna mohlo zamezit nejednoznačnému výkladu.

Věřím, že kniha „*Pravidla vysluhování exorcismu*“ přispěje k zamezení zmatků a škodlivé nesprávné praxe a že její přijetí, vedené poslušností víry, otevře širší pole pro působení Boží milosti skrze službu exorcistů a přinese do jejich služby pokoj. Modlím se za vás, kteří jste přijali *munus* exorcisty a s pastorační láskou udílíte tuto svátostinu. Modlím se také za vás všechny, kteří exorcisty duchovně podporujete a doprovázíte jejich službu osobními oběťmi.

✠ Vojtěch Cikrle
diecézní biskup brněnský

PŘEDMLUVA K ITALSKÉMU VYDÁNÍ *PRAVIDEL*

KARD. ANGELO DE DONATIS

Služba vysvobození a útěchy, kterou církev svěřuje kněžím exorcistům, musí v těch, kdo ji konají, shledat osoby, které přesvědčivě a radikálně následují Ježíše Krista, Syna Božího a Syna člověka. Z těchto Božích služebníků musí vyzařovat jistota těch, kdo našli poklad v poli a nejcennější perlu, a zároveň v nich musí působit klidná a prozíravá síla Kristovy lásky, která jediná je schopná obrátit zlého ducha na útěk.

Služba exorcistů je mimořádně delikátní, poněvadž je vystavena celé škále různých nebezpečí. Proto k ní exorcisté musí přistupovat se svrchovanou obezřetností, k čemuž je kromě upřímného úmyslu a dobré vůle nezbytná i specifická průprava, kterou musí každý exorcista projít, aby byl schopen náležitě vykonávat svou službu (srov. DESQ,¹ čl. 13).

Církev doporučuje, aby se, dříve než se přistoupí k exorcismu, provedlo důkladné rozlišování (srov. DESQ, čl. 14–17), což znamená, že exorcisté musí mít dostatečný přehled o tom, podle jakých zásad a jakým způsobem má toto rozlišování probíhat. Poté, co se ujasní, že se u zkoumané osoby skutečně jedná o mimořádné působení zlého ducha, je úkolem exorcisty doprovázet ty, kdo jsou sužováni zlým duchem, cestou víry, jehož bezprostředním cílem je samozřejmě kýžené vysvobození od přítomnosti zlého ducha a od jeho působení, ale nesmíme odhlížet ani od nezbytného požadavku na obrácení. Spirituální teologie nás učí, že tajemství zla může do našeho života vstoupit buď pro naši nedbalost či nevěrnost Bohu, nebo v důsledku zvláštního Božího svolení, kdy chce sám Bůh

1 *Rituale Romanum ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. promulgatum. De Exorcismis et Supplicationibus quibusdam*, Editio Typica emendata, Typis Vaticanis 2004.

přivést k dovršení proces našeho očištění, který Bůh vyžaduje od každého z nás a který se v některých případech – zejména u těch, kdo se ze všech sil snaží připodobnit jeho Synu – může projevat s nečekanou intenzitou. Tento aspekt služby exorcismu znamená, že službu, kterou exorcista zastává, nesmíme omezovat na pouhé „udílení různých požehnání“, ale naopak, „současná sekularizovaná a novopohanská společnost, zvlažnění nebo ztráta víry, relativismus a obecný zmatek – to vše jej musí pobízet k tomu, aby tím horlivěji pečoval o duchovní život svých pacientů, a tak se stal opravdovým bližním všem, kterým nabízí svou pomoc. Jinak tento věřící jen stěží dosáhne plného vysvobození od zlého ducha“ (*Pravidla*, čl. 364).

Mám proto velikou radost z toho, že se vedení Mezinárodní asociace exorcistů (MAE) podařilo zakončit proces přípravy *Pravidel vysluhování exorcismu v katolické církvi v souladu s platným obřadem*. Vzhledem k tomu, o jak obsáhlou a delikátní záležitost se jedná, trvaly redakční práce na tomto dokumentu poměrně dlouhou dobu a byly značně namáhavé. Výsledný dokument byl předložen Kongregaci pro klérus, která jej ve spolupráci s Kongregací pro bohoslužbu a svátosti a s Kongregací pro nauku víry prozkoumala a opravila, aby pak o jeho výsledné podobě prohlásila, že se jedná o „*drahocenný a hodnotný nástroj, určený k internímu použití ze strany zmíněné Asociace*“.²

Tato *Pravidla* bezesporu napomohou kněžím, kteří jsou členy MAE, vyvarovat se v rámci své služby (*munus*) těch kroků a metodických postupů, jež nejsou v souladu s normativou, jíž církev reguluje výkon služby exorcismu. Exorcista totiž nesmí postupovat svévolně, poněvadž služba, kterou koná, vyplývá z oficiálního poslání, takže do jisté míry reprezentuje Krista a církev. Pro náležité vykonávání služby exorcismu je totiž nutné znát normy, které církev stanovila pro správné konání svátostiny exorcismu, rozumět jim a věrně je dodržovat. Dlužno dodat, že se tyto normy – jak se ostatně soustavně uvádí a připomíná i v těchto *Pravidlech* – nezabývají jen samotným liturgickým obřadem exorcismu, ale mnohem širším okruhem otázek, které s touto problematikou souvisí.

Další možnou funkcí, kterou tato *Pravidla* mohou zastávat, je to, že se mohou stát vhodnou pomůckou pro počáteční formaci

2 Kard. BENIAMINO STELLA, List adresovaný R. D. Francescovi Bamontemu ICMS, 8. května 2019, č. j. 2019/1789).

kandidátů na službu exorcismu všude tam, kde příslušní ordináři dojdou k závěru, že by bylo dobré využít Mezinárodní asociace exorcistů, aby si tito kandidáti osvojili základní principy a spolehlivé směrnice, jimiž se mají řídit při plnění této své delikátní a obtížné služby v církvi.

Považujeme za nutné upřesnit, že tato *Pravidla*, vypracovaná Mezinárodní asociací exorcistů, nejsou vyjádřením oficiálního učitelského úřadu církve a že to nejsou ani oficiální disciplinární pokyny, vydané církevní autoritou. Jak je zdůrazněno v Presentaci, kterou pro tato *Pravidla* sepsal Prezident MAE, O. Bamonte, a jak v již zmíněném listu připomněl i prefekt Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, jsou tato *Pravidla* soukromým dokumentem, vyhrazeným pro interní použití ze strany členů MAE, a „mají nižší hodnotu než případná ustanovení, jimiž by jednotliví biskupové či biskupské konference hodlali regulovat výkon služby exorcistů na území podléhajícím jejich pravomoci... Liší-li se tato [jejich] ustanovení od pokynů obsažených v těchto *Pravidlech*, musí se jimi exorcista-člen naší asociace řídit“.

Po tomto konstatování bych rád osobně vyjádřil, že text těchto *Pravidel* se může stát vhodným nástrojem nejen pro členy MAE, když naplňují svou službu exorcistů, ale i pro jednotlivé biskupské konference v případě, že by chtěly k všeobecným zásadám DESQ vypracovat a připojit „svůj vlastní Pastorační direktář pro použití slavného exorcismu, v němž se exorcistům nabídne hlubší zpracování doktríny obsažené v Předmluvě“ v souladu s pokyny, které v této věci stanoví nový Rituál (srov. DESQ, čl. 38).

Když nyní *Pravidlům* Mezinárodní asociace exorcistů udílím s radostí své *imprimatur*, nemohu nevzpomenout na to, jak si našli Otec Gabriel Amorth a Boží služebník Otec Candido Amantini – dva uznávaní exorcisté, kteří po dlouhá léta sloužili církvi v Římě a bez nichž by nevznikla Mezinárodní asociace exorcistů ani tato *Pravidla*. Kéž by nám Bůh na jejich přímlovu dopřál dar v podobě exorcistů vyznačujících se zbožností, obezřetností, vzděláním a bezúhonným životem, kteří budou pro tuto službu v církvi náležitě připraveni a kteří budou schopni vést věřící ke svatosti, protože o ni v první řadě usilují a snaží se ji žít oni sami.

Na závěr bych rád poděkoval O. Francescovi Bamontemu, že mě požádal, abych sepsal těchto pár řádků, a že mi zároveň při-

pomněl má slova z homilie pronesené na Mezinárodním sympoziu dne 28. září 2018:

„Drazí exorcisté, připomínám vám, že služba, která vám byla svěřena, z vás činí zvláštní spolupracovníky vašeho biskupa a zpřítomňuje se v ní i autentické poslání apoštolské služby. Situace, s nimiž se konfrontujete, vám nabízejí příležitost k tomu, abyste hlásali Krista těm, kdo očekávají spásu, a abyste zvali k pokání ty, kdo se ztratili. Srdce vám otvírají lidé a rodiny, před vámi lidé vyjevují hluboká a bolestná zranění a ve vaší službě se skutečně znovuprožívá služba samotného Ježíše. Otevřenost a diskrétnost, s níž dokážete uzdravovat zkroušená srdce, jsou „radostnou zprávou“, která i dnes zaznívá v tomto světě a jejíž uzdravující síla se v největší míře projevuje tam, kde nás nejsilněji skličuje naše lidská bezmocnost. Vy jste v mnohem větší míře než ostatní kněží svědky Boží moci, působící prostřednictvím Božího slova a vzkládání vašich rukou: uchovejte si dar té nejhlubší pokory a zůstávejte co nejvíce ve skrytosti. Celou vaši vzácnou službu svěřuji Neposkvrněné Panně Marii: ať vás Matka Boží doprovází svou nebeskou ochranou, vyprosí vám od Pána pravou moudrost a vaše srdce zakotví v pokojné víře těch, kdo se mohou považovat za přátele našeho Pána.“

Angelo kard. De Donatis
generální vikář Svatého otce
pro římskou diecézi